

קרח צדק: למה אנחנו מוכרחים לקנא במישהו?

הרבי מליובאוויטש מציע גישה אמיצה בהתמודדות עם הקנאה: להכיר בקנאה, להודות בה, לשבח את מושא הקנאה על הזכות העצומה שנפלה בחלקו, ואז להתאמץ להיות רבע אחוז ממנו בתוך השליחות הפרטית שלנו. לקחת ממנו נקודה אחת ולהגשים אותה במרחב השליחות שהועידה לנו השכינה.

ב"ה | פרשת קרח | תשפ"ו

ואז להתאמץ להיות רבע אחוז ממנו בתוך השליחות הפרטית שלנו. לקחת ממנו נקודה אחת ולהגשים אותה במרחב השליחות שהועידה לנו השכינה.

בעוד הגישה הפסיכולוגית השלטת, שמחפשת שקט ואיזון, מנסה לחנך - ללא הצלחה - להשקיט את הקנאה, לספר סיפורים על ההצלחות של עצמנו ולהכיר טובה עליהם, הרבי טוען ההיפך: הקנאה היא נשקו של המהפכן ואנרגיה אי אפשר לכבות. היא צריכה אפיק אל הפלט הנכון. הדבר הגרוע ביותר שיכול לקרות לאדם הוא שלא ישאר לו במי לקנא, שכל המועדפים שלו יסתלקו מהזירה.

נתחיל מהתמיהה הפשוטה: מהיכן הגיעה המעלה של קרח? כיצד נרמז בכל ארבע רבדי התורה כי מעלתו של קרח גדולה ואפילו עולה במובן מסוים על נשמת משה? הבה נגלה בכל ארבע רבדי התורה את התפיסה החיובית ביחס למתחרהו הגדול של משה רבינו.

א. פשט:

פרשת "קרח" היא השלב האחרון בהתפרקות של דור המדבא הפרשה הבאה - "חוקת" כבר תדלג ארבעים שנה אל סוף ימי המדבר ולאחר שמת כל הדור ההוא וגדל וצמח דור חדש.

זאת הפרשה הרביעית בה נחרבים יסודות האמונה. לאחר שבחטא העגל מרדו באחדות ה', בחטא המתאוונים כפרו באהבת ה' אותנו, בפרשת המרגלים מאסו בארץ ישראל, השבוע מגיע התור של הבסיס האחרון: הסמכות של משה כפיו של ה'.

קרח יוצא להתקפה כנגד הכהונה הגדולה של אהרן. הוא אינו מסוגל להכיל את העובדה שבן הדור הראשון שלו, בן גילו שגדל

נדמה שקרח ניצח. הוא נפל לאדמה, אבל סחב פנימה את כולנו. החיים התורניים מצליחים לעצב אדם זך שגובר על כל היצרים האנושיים - עבודה זרה, אכילה, אישות, גאווה וכו', אבל מול יצר אחד עומדים באותו מקום שהיינו לפני 3000 שנה: הקנאה. השריפה הפנימית להשיג את מה שיש לזולת.

אחרי אלפי שנים של דרשנות בפרשת קרח בגנות הקנאה - דומה שהפרשה נותרה רלוונטית כפי שהייתה לפני מעשה קרח. כל עולם 'הרשתות החברתיות' שמוכיל את העולם כיום, יושב על היצר של להציץ אל ההצלחות של הזולת. אנשים מכורים לצורך לראות את הזולת חי את החיים המושלמים שאנחנו היינו אמורים לחיות ולהתפוצץ מקנאה אליו.

איך הקנאה מצליחה כל כך? למה אנחנו נכשלים מולה?

כי טעינו בהבנת היעד. שגינו בהגדרת ההתמודדות עם הקנאה. את הקנאה אסור לכבות וגם אי אפשר. היא הדלק של המהפכנים, היא המנוע של האדם שנברא "בצלם אלוקים" ונועד לייצר את הפלא של חיבור שמים וארץ. היא הדרך לצעוק את הכוחות הנפשיים האדירים שלא באים למימוש.

אבל מנוע פועל צריך הגה שיכוון אותו להגיע ליעד. אש צריכה ארוכה כדי לחמם את הבית ולפרוק את הגזים הרעילים החוצה. הקנאה צריכה את הכוונון של המוח, כדי לתעל את עצמה לידי פועל בלי לפגוע במרחב. לכן פרשת קרח אינה אומרת תכבו את המנוע, היא אומרת תחברו אליו הגה.

אנו נרחיב בגישתו המהפכנית של הרבי מליובאוויטש, המציע גישה אמיצה בהתמודדות עם הקנאה: להכיר בקנאה, להודות בה, לשבח את מושא הקנאה על הזכות העצומה שנפלה בחלקו,

להשכיח אותו. המילה "קרח" היא מלשון "קרחת" - אזור ריק שמפריד בין שני איזורים מלאים. המהרש"א מוסיף ולומד שצריך להקריח את השם "קרח" עצמו מתודעת הציבור.

סנהדרין קט,ב: 'קרח' - שנעשה קרחה בישראל - מהרש"א:
שמו נעשה קרחה בישראל, שלא יקרא עוד אחר בשם זה,
כנאמר ביומא לגבי 'שם רשעים ירקב'.

מוכח כי "קרח" הוא לא רק דמות לגנאי, אלא מושא ללימוד **והשראה** ועיקרו טוב¹. בהערה² הובאה העשרה מעניינת ביחס לשם המשפחה התימני "קורח".

הרמז הבא מדהים פי כמה. לא רק שמשם מתעלם מחלקו של קרח במחלוקת, אלא בספר תהלים הוא רומז להבטחה כי קרח עתיד לקום מקברו לעתיד לבוא ולפרוח כגדול הצדיקים³. בתהלים יש 11 מזמורים שאמר משה רבינו, ממזמור צ שמתחיל "תפילה למשה" עד "מזמור לתודה". במזמור צב - "מזמור שיר ליום השבת" - נאמר: "צדיק כתמר יפרח". משה רבינו מבטיח כי הצדיק עתיד לפרוח ולשגות כתמר וכארו. ובעוד שהמחשבה הראשונה נופלת על אהרן, שהמטה שלו פרח אחרי המחלוקת, האר"י אומר דבר מדהים: "צדיק כתמר יפרח" סופי תיבות "קרח".

החיד"א מרחיב בספרו:

פני דוד פרשתנו: זה המזמור (תהלים צב) אמרו משה רבינו ע"ה והוא מאחד עשר מזמורים שאמר משה רבינו. תחילת המזמור הוא 'מזמור שיר ליום השבת' ר"ת למשה. וכתוב שם 'ותבט עיני בשורי בקמים עלי מרעים לאכול את בשרי - תשמענה אזני, צדיק כתמר יפרח' ואפשר לפרש: 'ותבט עיני בשורי' - באותם שהיו מביטים בי לגנאי. 'בקמים עלי' רמז ל-250 ראשי עדה דכתיב 'ויקומו לפני משה'. 'מרעים' רמז לקרח, דתן ואבירם. 'תשמענה אזני' שהיו מתגלגלים ויורדים לפי הארץ וברעש גדול של רעידת אדמה, ככתוב 'וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם'. ואז 'צדיק כתמר יפרח' רמז לאהרן שהוא כהן גדול ונתפרסם, ואולם **רמז בסופי תיבות 'צדיק כתמר יפרח' - 'קרח'**, שיהיה לו תיקון באחרית הימים, כמו שאמר האר"י זצ"ל [ולכן רמוז בסופי תיבות].

לקמן נאריך בהברקה בסגנון ה"דרש" אודות המעלה של הקנאה, שאפילו משה רבינו 'לקה' בה. כאן נדלג אל חלק ה"סוד" ונטפס

אצל אותה הסכתא, הפך להיות מלאך אלוקים שנכנס אל קודש הקודשים. קרח יוצא למלחמה כנגד משה שמינה את אהרן. הוא צועק מי מינה אותך למנות את אחיך והרי "כל העדה כולם קרושים ובתוכם ה' ומדוע תנשאו על קהל ה'?".

קרח נוחל הצלחה אדירה ומגייס את שני האויבים הוותיקים של משה, דתן ואבירם, ועימהם 250 ראשי העדה, שהיו בכורים ונשאו חשבון ישן מול משה, שהעביר את הכהונה מהבכורים לשבט לוי.

אולם הדבר המעניין הוא, שכאשר משה חוזר אחורה בתום ארבעים השנים ומסכם את תולדות ישראל במדבר, הוא כלל אינו מזכיר את קרח. תמורתו מניף שתי דמויות אחרות:

1. **דברים יא,ו:** ואשר עשה **לדתן ואבירם בני אליאב בן ראובן אשר פצתה האדמה את פיה ותבלעם את בתיהם ואת אוהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם.**

דוד המלך הולך צעד קדימה ומגדיר אותם כראשי עדת המחלוקת. קרח אינו קיים לא כמוכיל ואפילו לא כפעיל.

תהלים קו: ויקנאו למשה במחנה לאהרן קרוש ה', תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על **עדת אבירם.**

ב. רמז:

אם משה נמנע מהזכרת קרח לשלילה, המקורות הבאים **מניפים אותו לחיוב**. נשים לב שקרח מקבל את שם הפרשה. בעוד שאין פרשה על שם משה ואהרן, הפרשה הזו שמספרת על התרסקותו של קרח, מנציחה אותו כגיבור האירוע. אי אפשר להקל בכך ראש, משום שישנה הלכה, שאין קוראים ילדים על שם אדם רשע, כדי לגרום לזיכרון להירקב.

יומא לח,ב: בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב [כתיבת שם הוי-ה]. אמרו עליו שהיה נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם הייתה תיבה של ד' אותיות, היה כותבה בבת אחת [והמעלה בזה שלא מדבר באמצע כתיבת השם]... על בן קמצר וחבריו נאמר 'ושם רשעים ירקב' - אמר ר' אלעזר: רקיבות תעלה בשמותן - **דלא מסקינן בשמייהו** (רש"י: **לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע**).

במיוחד שהשם "קרח" עצמו מבטא פילוג ומחלוקת ואף את הצורך

1 אין להקשות כיצד ישנה פרשה על שם "בלק"? ראשית, יהודי שכופר במשה רבינו הוא חמור שבעתיים מגוי חוטא. עובדה שקרח נפל באדמה ובלק לא. שנית, ידוע הביאור (לקו"ש כג/191) כי בזכות בלק זכינו לברכותיו העצומות של בלעם, אבל מה קיבלנו מקרח?

2 "הרב שלמה קורח" היה מרבני בני ברק ומראשי עדת תימן. בספר "סערת תימן" מביא המחבר (עמ"ס קורח עמוד 11) שפעם שאל אותו על מקור המשפחה הענפה והביע מתוך נימוס את ההשערה שאבותיו היו משוררים כדרך בני קרח הלויים שבספר תהלים ולכן נקראו בשם זה. הרב השיב בחיך כי כנראה אחד מאבותיו היה בעל מחלוקת וכינו אותו "קרח" וזה דבק במשפחתו.

בנימה רצינית מובא בספר נפלאות מתורתך (להרה"ג יצחק רצאבי פ' קרח עמ' שסא) כי מובא במפרשים על "קרח" דפרשתנו כי בהתחלה היה נקרא "קורח" בכתיב מלא עם ו, בגימטריא "שד-י", ומשה נטל הוא"ו ונשאר 'קרח'. לכן מקפידים בני המשפחה התימנית לכתוב "קורח" בכתיב מלא.

3 ראיתי בספרו של הרב מענדי רייצס, "הנסתרות". שם גם ראיתי (בפרשת יתרו) את המאמר של הצמח צדק שיובא לקמן אודות הגלגול של קין ביתרו.

תורת מנחם תשכ"ו ב/96 ממאמרי הצמח צדק: 'אני חתנך יתרו' ראשי תיבות 'אחיו', כמבואר בשער הגלגולים שיתרו משורש קין ומשה משרש הבל אחיו, ומפני ששורשו של קין נעלה מאוד משורשו של הבל, לכך יצא משה לקראתו והשתחוה לו.

הדעת נותנת כך: קין הוא הגדול ושמו המופלא הוא "קניתי איש את ה'". קין טבעו גבורות ושורש הגבורות הוא למעלה משורש החסדים. לכן קין גבוה מהבל וכן תיקונו של קין גבוהים ממשה שהוא תיקונו של הבל. נמצא לענייננו כי **שורש קרח הוא משורש קין הוא גבוה אפילו משורש משה.**

כאן הבן שואל: מה יש בבעל המחלוקת שנושא שבחים אדירים? ואם זה כל כך טוב - כיצד נגמר רע?

הרבי האריך בנקודת העניין שוב ושוב וברור שהדבר קשור ביסוד ושורש תפיסת האדם של רבינו.

ב. התשובה לכל השאלות נמצאת בדברי רש"י במרכז הפרשה:

2. רש"י טז,ז: וקרח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו? עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו ובה שמואל ששקול כנגד משה ואהרן... אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום?! לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה.

הדברים עמוקים בצורה מטלטלת: קרח נשא ניצוצות פנימיים אדירים ששקולים כמשה ואהרן. הוא נשא בתוכו את נשמת שמואל הנביא, שנאמר עליו 'משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו'.

הקנאה היא אש היכולות שרוצות לפרוץ. היא מכוננת הנעה אדירה לקום ולשנות, שמחסלת את העצלות והעצבות. את מה שלא עושה הרצון - עושה הקנאה ברעש אדיר.

המדרש מדגיש כי כל תעשיית החסד של אברהם אבינו נוצרה בזכות קנאה. כך הסיבה האמתית שאנשים מכניסים עצמם למחויבות של נישואים ומשכנתא שקיצה לא נראה באופק - היא כי **כולם עושים את זה**. העשייה של כולם לוחצת על בלוטות האחריות והצמיחה ומקפיצה אותן. בהערה⁴ הובא סיפור חסידי רב ערך.

ילקוט שמעוני תהלים תשכח: אמר הקב"ה: תקנא!, שא-למלא הקנאה אין העולם עומד, אין אדם נוטע כרם, אין

קומה: בקרח אצור פוטנציאל אדיר, **שלמעלה אפילו משורש משה.**

אין לנו עניין בנסתרות, אבל יש שורש לדברים במאמרי חב"ה. עונשו של קרח מבחיל והוא נופל באדמה מול משה. מעניין שקרח הוא השני שנופל באדמה לפני משה. על המצרי נכתב: "ויך את המצרי ויטמנהו בחול". במחשבה נוספת, קרח והמצרי הם המשך מהבל שנופל באדמה: "קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה". גם שם זעקה האדמה ברעש, כפי שזעקה אצל קרח.

האר"י הקדוש מוצא את ההסבר בפסוק "שבעתים יקם קין":

האר"י שער הפסוקים: דע כי 'יקם (קין)' הוא ראשי תיבות 'יתרו, קרח, מצרי'. כי גם קרח היה משרש גלגול נשמת קין, ולכן נתקנא במשה שהוא הבל כנודע.

הקב"ה אומר לקין כי עונשו יהיה בכך ש"שבעתים יקם" ו"יקם" הם ראשי תיבות "יתרו, קרח, מצרי". לתיקון חטאו הנורא והחמור של קין, היה עליו להתגלגל חזרה לעולם שלוש פעמים: בנפשותיהם של המצרי, יתרו וקרח, שיתקנו את חטאו הקנאה.

בפירוט: קין חטא בקנאת **הכהונה** של הבל שהקריב קרבנות לפני ה'. כן אמרו חז"ל כי "תאומה יתרה נולדה עם הבל והתקוטטו עליה. הבל אמר היא נולדה אתי וקין אמר אני קודם שאני בכור". מכאן שקין חטא גם בקנאת **אישות** והקנאות הובילו לשפך הדם. לפיכך, תחילה ירד המצרי עם תאוות אישות חזקה, במטרה שיגבר על יצרו וישלוט במה שאינו שייך לו. אבל במקום לתקן הוא מקלקל ופוגע ב"שלמית בת דברי". כיון שכך, משה שהוא גלגול מנשמת הבל⁵, מתייצב מול המצרי וטומנו בחול, כתיקון על מה שעשה קין להבל.

אחר כך יורד יתרו לעולם והוא גם מתברך בקנאה גדולה, להשיג ולדעת הכול ולעבוד כל עבודה זרה שבעולם. אבל יתרו מתקן את שני חטאיו של קין: הוא נותן את בתו למשה שכנגד הבל, וכן נותן לה את המיטב בצאנו ומקריב עולה וזבחים לכבודם של משה ואהרן. ככתוב: "ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלוקים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלוקים".

איש אחד אינו מספיק לתקן את חטאו הנורא של קין ונשמתו נדרשת לרדת לעולם שוב בנפשו של קרח. הפעם תור קרח לתקן את חטא קנאת הכהונה, אבל קרח נופל באותה שגיאה ונכנע ליצרו. לכן משה רבינו מפילו שוב באדמה, לתקן חטאו של קין שהרגו להבל וקול דמיו זועק מן האדמה.

נגיע לנקודה הנוגעת לענייננו: מבין שני הצדדים - הבל מול קין, ומשה מול המצרי, יתרו וקרח - מי שורש נשמתו גבוה יותר? האדמו"ר הצמח צדק כותב במפורש:

4 "משה" ראשי תיבות "משה, שת, הבל". הוא גלגול של הבל ובל לעולם דרך "שת" שהוא הבן השלישי של אדם וממנו התחילה האנושות החדשה.

5 רבי יקותיאל מהעיר ליעפלי ברוסיה הלבנה, היה אחד מדמויות ההוד ששמו מוזכר בהערצה. הוא היה עובד ה' בגופו ובנפשו, גדול בהשכלה ובעל מידות, שהאריך ימים עד כמעט מאה שנה וזכה לפגוש בארבעה אדמו"רי חב"ד, מהאדמו"ר הזקן עד המהר"ש.

אבל גדולתו האמתית של רבי יקותיאל הייתה בסיפור חייו: הוא נולד כאדם פשוט, מוכר מלח, שלא בלט בשום תחום. כישירוניתיו היו מוגבלים והידיעות התורניות שלו מועטות. פעם עבר בעיר ליעפלי אברך צעיר, שחזר מליובאוויטש כשהוא נלהב מדברי החסידות ששמע מהאדמו"ר האמצעי. האברך ניחן בכישרון הסברה חי וחודר ללב ודברי האלוקיים זרמו מפיו כמרגליות מאירות. כולם התקבצו סביבו לשמוע עוד, חוץ מאדם אחד שהרגיש אומלל: ר' יקותיאל. הוא הקשיב, אבל לא תפס כלום. הקנאה באותו אברך הכתה בו. איש צעיר, אפרוח ממש, שלוהט בדברי אלוקים חיים. הוא חש כאילו זמנו תם ושקע בתוך עצמו.

נושא אשה ואין בונה בית. אלמלא שקינא אברהם במלכי צדק (שם בן נח), לא היה קונה שמים וארץ. אמר למלכי צדק כיצד יצאתם מן התיבה? אמר בצדקה שעשינו עם הבהמה, חיה ועוף. לא היינו ישנים, אלא נותנין לפני זה וזה. אמר אברהם: ומה אלו שעשו צדקה עם בעלי חיים, אני אעשה בכני אדם בצלמו של הקב"ה ועאכו"כ. 'ויטע אשל בכאר שבע' - 'אשל' ראשי תיבות 'אכילה שתיה, לינה'.

הקנאה מתפרצת מול אדם שמזכיר לנו את עצמנו. הקנאה מכוונת תמיד כלפי מי שדומה לנו. אדם נורמלי אינו מקנא בברק אובמה שהתמנה לנשיא ארצות הברית בגיל 45 או בנסיך ויליאם שיהפוך להיות מלך אנגליה. זה לא החיים שלו, השאיפות ותחומי ההתמודדות שלו. אבל אדם מקנא בכך דוד או חבר כיתה שניחן באותם כישורונות שלו ומרוויח עשרים אלף דולר יותר ממנו.

כך מדגיש הספר "ערבי נחל" (רבי דוד אייבשיץ, מחבר לבושי שרד על השולחן ערוך):

ערבי נחל קדושים: הדומים ישנאו זה את זה, כמו בכראשית רבה לב: **אומן שונא בני אומנתו.**

כאשר קרה רואה את משה, שגדל עמו באותה ערוגה וניחן באותם ניצוצות מהפכנות אדירים כמותו - הקנאה שלו מתעוררת וגולשת על הסיה. היא אינה יודעת מנוח.

אולם כאן מגיע האתגר. הגרעין הנפיץ של פרץ הכוחות הוא **הטוטאליות** שלהם. רגשות הם זרם עוצמתי, אבל לא חכם. הרגשות נעים בתשוקה אדירה להשיג את הטופ, אבל לא כולם יכולים להגיע אל הטופ. רק אדם אחד יגיע לשם וכל השאר צריכים להגיע אל **הטופ של עצמם**. לתעל את העוצמה הגדולה לטובת פיתוח ה"חלק" האישי שלהם בעולם.

קרח נשא אמנם ניצוצות של משה רבינו, אבל הם עתידיים להתגלות רק בדורו של שמואל הנביא. קרח עצמו אמור לתעל את כישורונות המהפכנות למקום אחר - אל ה"חלק" האישי שלו, בתור הגביר העשיר בעולם. הגמרא אומרת כי קרח חשף את האוצרות האדירים שהטמין יוסף במצרים ונדרשו שלוש מאות חמורים כדי לסחב את המפתחות שהטמנו בהם האוצרות. קרח היה הראשון שהיה "עשיר כקרח" ואת ניצוצות המהפכנות שלו היה צריך לתעל כדי לשנות את העולם בכוח עשרו. בדרך זו היה יכול לתרום לקידוש העולם לא פחות ממשה רבינו, כי העולם כולו הולך אחרי העשירים.

כאן מתהפכים הרגשות והופכים להיות אסון. הטוטאליות לא

מבינה מורכבות והופכת להיות 'הכל או כלום'. נוצרת המחשבה המיידית הנוראה בדמות **'אם יש לו - אין לי'**. אם הוא ראשון ואני שני - נותרתי מרוקן. כאילו החיים הם משחק סכום אפס, שרק אחד יכול להצליח בהם.

השבר האישי הופך לפצצת הרס שמחריבה את כל מה שמסביב: מקנאה מכוונת **פנימה**, במטרה לעלות ולהתעלות בזכות הקנאה, היא הופכת לקנאה המכוונת **החוצה** ולוהטת לשרוף את הדמות שמאיימת עלי. הקנאה הופכת להיות מרירה, חמוצה ותאבת נקם, במטרה לסלק את האיש הנורא שמתעלל בי כאשר מזכיר לי את החיים הנפלאים שהיו יכולים להיות לי.

קרח הוא לא אויב, הוא טרגדיה. הוא גביר העולם שנועד לשנות את העולם בעושרו ותמורת זאת **נאבק להיות משה**. כשלא הצליח להיות משה - הקדיש את חייו למאמץ המופרך לסלק את משה מגדולתו כדי **שגם משה לא יהיה משה**.

מה כן אפשר לעשות? כל אחד מאיתנו הוא אפילו לא קרח ומה אדם קטן כערכנו יכול לעשות עם הקנאה העצומה בגדולים שהצליחו?

אם נשאל פסיכולוגים נקבל תשובות שבורחות מהקנאה עצמה. התפיסה הפסיכולוגית מנסה להשיג שקט ואיזון בין הרגשות השונים ולכן ילמדו אותנו להשקיט את הקנאה. ללמוד להודות על הטוב שזכינו לו, לכתוב כל יום הצלחות קטנות וכך נלמד לאהוב את החלק שלנו וכו'.

אבל זה לא עובד וגם לא נכון. זה לא עובד כי אי אפשר להשקיט את לבת הנפש שפורצת החוצה, וזה גם לא נכון. כי להשקיט את הקנאה זה לכבות את המנוע ורכב עם מנוע כבוי - לא נוסע.

מה אפשר לעשות? הרבי מליובאוויטש חזר שוב ושוב על פיתרון הפוך. נקדים ונאמר כי מערכת ה"רגשות" מכונה בשפה הקבלית והחסידית בשם "מידות". שכן תכונות הנפש אינן רעות, אלא צריכות "מידה" ומדידה. "עבודת המידות" היא לאזן את העוצמה של המידות ולתעלם למקום הנכון.

הנה הפיתרון של הרבי: שלב א: **להקשיב לקנאה**. להודות בה ולשבח את הזולת שאני מקנא בו על המעלה שזוכה לה. כך לא מפספסים את הקטיליזיטור ששלח לנו הקב"ה.

3. אגרות קודש יח עמוד קנז: במענה למכתבו... בו כותב אשר סובל מהעניין דקנאת סופרים, שמקנא חבריו המת-מידים בלימוד יותר ממנו אף שגם נפשו חשקה בלימוד התורה בהתמדה ושקידה. ולפלא הדבר סגנון כתבו, שהרי אדרבה אמרו חז"ל 'קנאת סופרים תרבה חכמה' שלכן פשוט שעליו **להרבות מדה האמורה** [להרבות הקנאה!]

לפתע ניצתה בו אש. למדן לא היה, אבל עקשן גדול היה. הוא אמר: אם הצעיר יכול - גם אני יכול. ר' יקותיאל ביקש מהאברך להתעכב כאן ככל שיירדש והוא יפצה אותו כלכלית. שלושה שבועות ישב עמו הצעיר, הסביר וביאר במיטב כישורו, אבל ללא הועיל. מוחו אטום.

ר' יקותיאל נסע לרבי, ובדמעות ביקש רחמים. תגובת הרבי הייתה: "אין דבר העומד בפני הרצון, כאשר רוצים באמת גם החושים מתרחבים". כעת ידע ר' יקותיאל שהוא ישיג את מביקשו. הוא הודיע לבני משפחתו כי הוא נשאר כמה חודשים בחצר הרבי. הוא גייס את כל כוחות נפשו. הרגיל עצמו להתרכז בנושא אחד דקה ועוד דקה, ואחר כך חמש דקות וחמישים דקות ושעות ארוכות. הוא חזר שוב ושוב על אותו נושא, עשרות פעמים, עד שהרגיש כי נולד מחדש. מוחו נפתח.

ברבות הימים נעשה ר' יקותיאל לאחד מגדולי המבנים בתורת החסידות. ספרו המעמיק של האדמו"ר האמצעי - 'אמרי בינה' - נכתב במיוחד עבורו, והאדמו"ר ה'צמח-צדק' אמר עליו: "ר' יקותיאל הוא דוגמה חיה לדברי חז"ל 'געת ומצאת - תאמין!'".

על מנת להרבות בהתמדה ושקידה ועי"ז תתרבה הצלחתו בלימודים, וכבר ידוע מעלת מדה האמורה מיוסד על הכ"תוב 'ותקנא רחל באחותה'.

נחשוב: הרבנית לא פתחה בדרשה חוצבת להבות כגנות הקנאה: "זלמן היק, אנחנו אוהבים אותך כפי שאתה וזה לא משנה מי יותר גבוה...". ההיפך: היא הכירה בצורך הנפשי להיות גבוה מאחיו ורק לימדה את הילד להפוך את זה לקרש קפיצה. לכוון את הקנאה כדי לצמוח ולהגביה את עצמך.

והעמקה: הרבי מוכיח זאת בצורה נפלאה מרמב"ם מפורסם:

רמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל: ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה'... ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים... הרי זה **נתקדש קדש קדשים** ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם.

כותב הרמב"ם כי כל יהודי צריך לקנא בכני לוי ולשאוף להגיע למעלתם אשר הם מקודשים ופרושים לעבודת ה' ויזכו שהקב"ה יסיר מהם עול הפרנסה, כמו שהסיר מהלויים. הרמב"ם מבליע כי האדם צריך לשאוף אפילו "להתקדש קדש קדשים" כמו אהרן הכהן שנכנס לקודש הקדשים ואז יזכה לברכה שהייתה אצל אהרן.

הרמב"ם רומז למקור ממנו לוקח זאת: "ויהיה ה' חלקו ונחלתו", כמו שנאמר בפרשתנו אצל אהרן: "בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם, אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל". כשם שחלקו של אהרן מוטל על ה', כך כל אחד שידמה לבני לוי בכלל ולא אהרן בפרט - חלקו ונחלתו מוטלים על ה'.

התמיהה עולה: הרי הפסוק נאמר במגמה הפוכה? במענה לקנאה של קרח שרצה להיות כאהרן ופגע במעמדו של אהרן, הוא נפל באדמה והקב"ה מוסיף ומתחייב לאהרן: "אני חלקך ונחלתך". אני גוזר על כל ישראל לפרנס אותך, כתשובה לטענת קרח שניסה לפגוע בכהונתך.

איך אפשר ללמוד מכאן שכל ישראל צריכים להיות כאהרן - דבר הקרוב לטענת קרח?

מוכח שהרמב"ם למד אחרת את התשובה של הקב"ה לטענת קרח. הכוונה היא שאהרן הכהן הגדול יש אחד. אבל אהרן הופך להיות מודל כללי, בו כל אחד ינסה לדבוק ולהשיג משהו ממעלתו.

ספר השיחות תש"נ ב/528: דבריו של הרמב"ם 'נתקדש קודש קדשים' רומזים כי כל אחד צריך לשאוף להתקדש כמו אהרן כהן גדול, שנכנס לפני ולפנים. ותמוה: המקור אליו רומז הרמב"ם הוא הפסוק 'אני חלקך ונחלתך' ופסוק זה נאמר כחיזוק לכהונת אהרן **וכשליה לטענת קרח** וכי צד אפשר ללמוד ש'**כל איש ואיש... נתקדש קדש קדש** שים"?

אלא קרח "פיקח היה" ורצונו היה נעלה ביותר להיות קודש קודשים כאהרן. רק טעותו הייתה שרצה להיות הכהן הגדול בפועל והוא לא אפשרי. לכן רומז הרמב"ם אל הפסוק "אני חלקך ונחלתך", ללמד כי **הטעות הזו של קרח נדחתה**. אבל בעיקר הדברים, כל אחד צריך ללמוד מקרח, ש'פיקח היה' והפרשה נקראת על שמו ולשאוף להתבטל ולהתקשר

נשים לב למילים האחרונות של הרבי במכתב הנ"ל. בעוד שרחל אימנו היא סמל הענווה, הוותרנות והשתקנות, מעידה עליה התורה שהיא קינאה במזלה הטוב של אחותה והתמלאה מרירות ועצבות שלא זכתה לילדים כמותה.

לשם מה נחוץ ציון עובדת קנאת רחל באחותה? וכי לא מובן שהיא כמהה בכל ליבה להיות אימא בלי קשר לאחותה?! אלא מלמדת התורה איך צומח הטוב. הקב"ה שולח אדם שהצליח יותר מאיתנו כדי לטלטל אותנו לבקש רחמים. רחל הבינה זאת היטב ולא דיכאה את הקנאה, אלא הקשיבה לה וליבתה אותה ובזכותה קמה לבקש.

שלב ב: **ללמוד מהגדולים**. אם אני מקנא באדם מסוים, הדבר מלמד שיש בי חלק קטן ממה ששייך לו. אני לא יכול להגיע למעלתו, אבל יש בי ניצוץ ממה שיש בו. לכן האפיק המעשי של הקנאה הוא לקחת דוגמה מסוימת ממנו ולשלב אותה בחיים שלי - בתוך החלק שלי.

קרח היה אמור להתבונן בקנאה באהרן ולהגיע למסקנה שהוא רוצה להיות "קודש קדשים". גם הוא רוצה לזכות להיכנס כמו הכהן הגדול ליחידות מוחלטת עם הקב"ה ביום הכיפורים. הוא אמנם לא יכול להגשים זאת **במלוא** המעלה, אבל כן יכול להגשים זאת **בגרעין** המעלה.

קרח יכול לקחת את התשושה הזו לקרושה ולמנף אותה אל קידוש העושר שלו. לתת כמויות כספים לצדקה בלי חשבון. הוא יכול לקחת שעה אחת ביום, שהיא "קדש קדשים". שעה אחת ביום שהוא משבט לוי, בה סוגר את הטלפון ואת רעש העסקים ולומד תורה כאילו אין עולם. כך היה זוכה לשתי המעלות: קרח ואהרן גם יחד.

כמוכן, אי אפשר לנתק זאת מתפיסת האדם של הרבי. בעוד שחלקים בפסיכולוגיה רואים באדם יצור השואף לשקט ואיזון (הומאוסטזיס), הרבי ראה באדם את היצור ההפוך: איש שנברא "בצלם אלוקים" ושואף כל ימיו לחולל את הפלא של חיבור שמים וארץ.

הקנאה היא נשקו של המהפכן ואויבו של המעונג השואף למנוחה. אם האדם מחפש שקט, הקנאה היא אויב. אבל לדידו של הרבי, הקנאה היא סוד המצת שמניע אל עבר הבלתי אפשרי והעשייה היום-יומית שהיא הכי לא שגרתית וטבעית בעולם.

אנקדוטה נהדרת: זלמן אהרן ושלוש בער היו בניו של האדמו"ר המהר"ש, הרביעי לבית חב"ד. זלמן היה יותר מבוגר, אבל כפי שקורה לפעמים, היה נמוך מאחיו הצעיר. ילדים רואים בקומת הגוף סימן לכוח ונוכחות וזלמן קינא באחיו הצעיר שעולה בגובהו.

פעם חפר זלמן בור באדמה וביקש מאחיו להיכנס פנימה. הוא נעמד והכריז: "אני גבוה ממך". האימא החכמה והדעתנית שלהם, הרבנית רבקה, קראה לבנה ואמרה: "זלמן, לא זו הדרך. אם אתה רוצה להיות גבוה מאחיק, תיקח אבן ותטפס עליה. אבל אל תוריד את אחיך..."

לקדושת אהרן ואז יהיה חלקו ונחלתו כאהרן.

וימאן ויאמר אל אשת אדוני, הן אדוני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר יש לו נתן בידי. **ויקרא ח, כג: וישחט** ויקח משה מדמו ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית.

אבל מה קושר בין ארבע המופעים של טעם הנגינה הייחודי?

השלשלת היא טעם עולה ויורה, כאדם שצועד הלך וחזור. היא מסמלת קרע פנימי, רגשות מעורבים ודיסוננס קוגנטיבי. טעם הנגינה הייחודי רוצה שנעצור ונאזין לסערת הלב, למאבק המוח והלב שפועלים זה נגד זה צעד קדימה ושני צעדים אחורה. הדוגמה הראשונה: המלאכים מושכים את לוט לברוח מהעיר, אבל הוא "ויתמהמהמהמהמה", הוא יודע שעליו לברוח, אבל מתקשה להתנתק. לאן ילך? לאן ימשיך? הרי כאן חבריו ומשרתו כשופט העיר, ואחריו המבול.

המקרה הבא: אליעזר מביט לצדדים ומחפש את הנערה, הוא מבקש מהקב"ה עזרה בזיהוי שלה, אבל בתוך תוכו לוחשת תפילה חרישית שהוא עצמו חושש להאזין לה: אולי תפילתי לא תקבל ולא תצא הנערה. כי אז נקי אני משבועתי לאברהם ויכול לחתן את יצחק עם בתי האהובה שרוצה כל כך להקים ביתה עם שלשלת הזהב של אברהם ושרה.

במקרה השלישי אין צורך לומר: יוסף אומר לא, אבל הלב מתקשה לקום ולברוח. הרי היא התקווה האחרונה שלו. אם יאמר לא, תזרוק אותו לבור הכלא לכל ימיו ולא יראה את אביו לעולם.

מה טעם השלשלת הרביעית? מה סוער בפעולת ה"וישחט" הטכנית? הרעיון מופלא: משה עוסק בשחיטת איל המילואים האחרון בסוף שבעת ימי המילואים. בדמו ימשח את אהרן לכהן גדול וזה רגע הפרידה שלו מכהונתו הקצרה ככהן בשבעת ימי המילואים. לכן "וישחטשחטשחט", הוא שוחט ולבו בוכה. מזה את הדם וידי רועדות. (במיוחד לדברי הגמרא ורש"י המפורסמים, שמשה עצמו היה ראוי להיות כהן והפסיד הכהונה כקפידה על כך שסירב לילך למצרים).

לסיום: אנו עומדים בערב ג' תמוז והלב כוסף אל דמותו של הרבי. זאת לא תהיה הגזמה לטעון כי "הרבי הוא הדמות המשפיעה ביותר על העולם היהודי במאה ה-21". אנו חוזרים עכשיו רעיון מהרב, ובכמה בתי כנסת בעולם חוזרים עכשיו ומדי שבת בשבתו רעיון מהרבי מליובאוויטש? אלפי בתי כנסת סביב כל הגלובוס בהם מתפללים מאות אלפי יהודים. זאת תופעה שלא היה אח ורע בתולדות ישראל. אדם עם כל כך הרבה נציגים שמשפיע מכוחם על כל כך הרבה יהודים.

הסוד הוא, שהרבי קיים את דברי עצמו. הוא לא הפסיק לרצות. הוא לא נתן מנוחה לאש הבווערת ולא דיכא אותה באימה. הוא לא הפסיק להתחדש ולתעל את הבערה לרעיונות פרודוקטיביים של מבצעים מעשיים שישנו את העולם. ללכת בדרכו של הרבי, פירושו לא להחניק את השאיפה לשנות עולם. לקנא באחרים שעושים את העבודה הרוחנית, להתמלא תקווה מהם שגם אני יכול לעשות במקסימום את עבודתי בחלקי האישי ולהשלים את הכשרת העולם כולו לביאת המשיח בקרוב ממש.

מנגד, את הקנאה הטוטאלית והרעילה, זו שאומרת 'הכל או כלום' ואם אני לא עומד בראש - אני אכונן את הקנאה שלי החוצה ואצא לשרוף את השכונה - אותה צריכים לבער ולהשליך לבור האדמה.

ההבנה הזו, לפיה הקנאה היא בעיקרה חובה גמורה והיא יכולה לרומם עד השמים או להפיל עד עפר, מיישבת את העולם השלם של הקנאה. הנה ידועה הסתירה המפורשת בדברי חז"ל.

כבא בתרא כא, ב: קנאת סופרים תרבה חכמה.

נקבע **להלכה** כי מעמידים שני בתי ספר זה מול זה ואין לחשוש להשגת גבול. שכן, אדרבה, הקנאה תרבה חכמה. הקנאה תגרום למלמדים המתחרים לתת את כל הטוב שלהם למען התלמידים.

מצד שני אומרים חז"ל:

אבות ד, כא: הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מה"עולם.

לדברנו, מדובר על קנאה חיובית מול קנאה שלילית. חיובית היא כזו שמכוונת פנימה. היא שואבת מהזולת השראה להעצים את החלק האישי שלנו. מנגד, קנאה שלילית היא כזו שמכוונת החוצה ומדברת בשפה של 'הכל או כלום'. בבחינת 'אם אני לא טס - אף אחד לא יטוס'... היא חורבן והרס, משום שאין לנו שליטה על הזולת, ובעיקר היא אוטמת את היכולות האישיים שלי ואין שבר גרוע מזה.

נסיים בהעשרה נפלאה: רש"י כותב דבר מפליא. גדול הגדולים, משה רבנו, היה קנאי שרצה יותר ממה שיש לו (במדבר טז, ט): "אמר להם: בדרכי העכו"ם יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם מתקבצים בבית אחד, אבל אנו אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד, ותורה אחת, ומזבח אחד, וכהן גדול אחד, ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה! **אף אני רוצה בכך!** הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא ... והיה האישי אשר יבחר ה' הוא הקדוש".

ברגע השיא של המאבק, כשמשעה פונה ישירות לאנשי קרח ומציע הסדרה הוא לא פותח בנאום חוצב להבות בגנות הקנאה, אלא אומר דבר הפוך: "**אף אני רוצה בכך**". האמת היא שאני בן דוד של קרח וניחנתי באופי שאפתני כמו שלו. גם אני רוצה לזכות להיות האישי שמשרת את ה' בבית המקדש, אבל מה לעשות שלא נבחרתי לכך. תמורת זאת, אני לוקח את התשוקה לקדושת אהרן ומכוון אותה להעצמה של התפקיד שלי כמוסר התורה.

עלה בדעתי רמז מבריק לטענתו של רש"י, שמשעה קינא באהרן אחיו. בהקדים: טעם המקרא "שלשלת" הוא תו נגינה נדיר, המופיע בסך הכול ארבע פעמים בכל המקרא:

בראשית יט, יז: ויתמהמה ויחזקו האנשים בידו וכיד אשתו ... ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר. בראשית כד, יב: ויאמר ה' אלוקי אדוני אברהם, הקרה נא לפני היום. בראשית לט, ח:

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneur.co.il